

САЧУВАНА
КУЛТУРНА
ДОБРА

PRESERVED
CULTURAL
PROPERTY

A/I-0.01

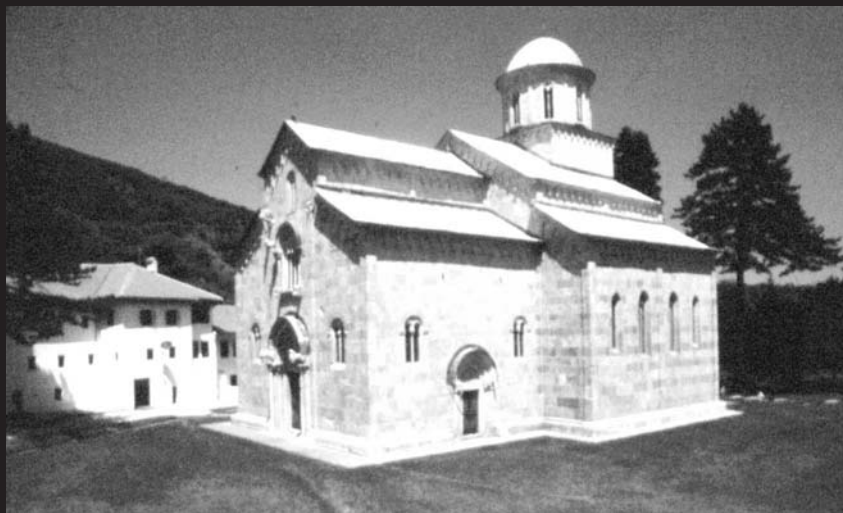
THE MONASTERY OF DEČANI

SK 1368
1947/1990
Extraordinary importance

POSITION
Peć, the District of Peć, Diocese of Raška and Prizren

OWNER
Serbian Orthodox Church

*The church of the
Ascension of the
Lord and the
archimandry, view
from the southwest*

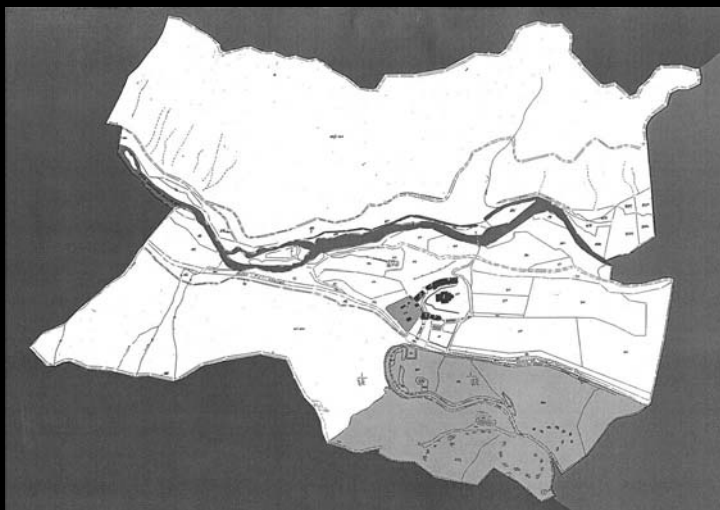

DESCRIPTION

Position

King Stefan Uroš III chose a plateau on the right bank of the River Bistrica, at the place called Dečani, in the region of Hvosno, at the foot of Koprivnik and Prokletije mountains, as a building site for his mausoleum: a monastery with the katholikon dedicated to Christ Pantokrator (the Ascension of the Lord).

*Protected environment of
the Monastery of Dečani*

A/I-0.01

МАНАСТИР ДЕЧАНИ

СК 1368
1947/1990.
изузетан значај

ПОЛОЖАЈ
Пећ, Пећки, Рашко-призренска

ВЛАСНИК
Српска православна црква

*Црква Вознесења
Христовој и
Архимандрија,
поглед са
југозапада*

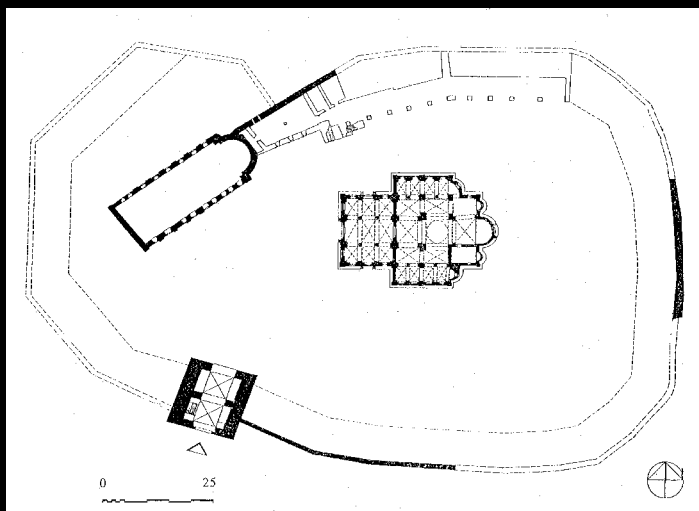
ДЕСКРИПЦИЈА

Положај

У области Хвосна, у подножју планина Копривника и Проклетија, на месту званом Дечани, одабрао је краљ Стефан Урош III зараван на десној обали реке Бистрице да на њој, као свој маузолеј, подигне манастир са саборном црквом посвећеном Христу Пантократору (Вазнесењу Христовом).

*Заштита околина
манастира Дечана*

Situation plan

Ситуациони план

History

The earliest history of the monastery is known due to three charters. Two of them were granted to the monastery by king Stephen Uroš III in 1330 and 1331. The third one was granted by his son, king Stephen Dušan. It was written after May 1343, i.e. it is posterior to the inscription on the lintel of the south porch, saying that the church was built by a Franciscan, Fra Vita from Kotor, between 1327 and 1335.

The works on the fresco decoration were begun in the spring of 1939 and it took long time before they were completed - probably in the autumn of 1347 or the summer of 1348.

The fortified gate and the refectory are contemporary to the katholikon. A part of the original enclosing wall was also preserved. The original dormitory and the other buildings were ruined, mostly during the first military mission of the Turks, as was witnessed by princess Milica, who visited the monastery after the Battle of Kosovo: *“everything was burnt and ruined by the evil Ismaelians”*. Some of the destroyed buildings were rebuilt, as it was shown on an engraving by Grigoriје Stojanović from 1745. The situation changed in the second half of the 18th century, when hegumen Haji Danilo had the archimadry built, between 1786 and 1788. It was constructed against the east side of the refectory, where the original hegumenerij once stood. The archimandry got one more story by order of hegumen Antim, not before 1851. The next building to the east, the dormitory commissioned

Историја

Историја дечанског манастира позната је на основу три хрисовуље, од којих је две издао Дечанима краљ Стефан Урош III, 1330. и 1331. године, а трећу његов син краљ Стефан Душан, после маја 1343. године, и натписа на надвратнику јужног портала из којег се сазнало да је цркву саградио фрањевац фра Вита из Котора, у раздобљу од 1327 до 1335. године.

У пролеће 1339. године започето је сликање фресака у унутрашњости храма. Оно је дуго трајало и сматра се да је завршено у јесен 1347. или у лето 1348. године.

Из времена грађења католикона су и улазна кула и трпезарија, сачуван је и део спољног обзића. Монашке келије и економске зграде из доба оснивања манастира су уништене, већим делом још у првом налету Турака. О томе сведочи кнегиња Милица, која је приликом боравка у Дечанима после Косовске битке видела да је *“све од злих измаилских народа сјаљено и оборено”*. Неке од уништених зграда су обновљене, како показује цртеж за бакорез Григорија Стојановића из 1745. године.

Стање се поново битније променило у другој половини столећа. Тада је на месту старе игуманерије подигнута зграда архимандрије, која се надовезује на трпезарију у правцу истока. Њу је изградио дечански игуман Хаџи Данило од 1786. до 1788. године, а после 1851. зидао је још један спрат игуман Антим. Следећа

*The west
façade of the
church*

*Западна
фасада
цркве*

by prince Miloš in 1836, was also built against the original perimeter wall, upon remains of medieval buildings.

So-called Leontije's dormitory, to the east of the fortified gate, belongs to more recent times. Large Prizren dormitory built in 1834 between the gate and the refectory was destroyed after the World War II.

Monastery complex

Monastery has an irregular ellipse in its plan, defined by the enclosing wall. Monastic cells and refectory are ranged around the perimeter wall. The church of Christ Pantokrator is at the centre of the enclosure. The church, fortified gate and the refectory belong to the original complex, while the remains of the medieval enclosing wall can be seen in the lower zones of the present perimeter wall. Only the ground floor of the fortified gate, which according to the sources used to reach the height of the church's dome, was preserved. Originally it had several stories and "sonorous bells" at its top, also mentioned in early descriptions of the monastery. According to the biographer of king Stephen Uroš III, the refectory, the most important object in the complex after the katholikon, was "a pleasing sight to those watching it". It had been considerably remodelled on several occasions before it was destroyed in the fire in 1949. The remains of the refectory were thoroughly investigated by Slobodan Nenadović. On the basis of this research he had made an ideal

грађевина у правцу истока, конак кнеза Милоша из 1836, саграђена је, такође, на остацима средњовековних зграда и уз првобитно обзиђе.

Из новијег доба потиче такозвани Леонтијев конак подигнут источно од улазне куле. Постојао је и велики Призренски конак из 1834, који се налазио између куле и трпезарије, али је порушен после Другог светског рата.

Манасџирска целина

Манастир има схему основе у облику неправилног овала, обележену обзиђем уз које су са унутрашње стране изграђене манастирске келије и трпезарија, док је по средини ограђеног простора храм Христа Пантократора. Од првобитне манастирске целине сачувани су, поред цркве, улазна кула и трпезарија, а у доњем појасу неких делова садашњег оградног зида и средњовековно обзиђе. Од улазне куле, за коју стари писци бележе да се равнала са куполом цркве, сачувано је само приземље. Имала је више спратова, а на последњем су стајала "доброласна звона", поменута, такође, у старим описима. За трпезарију, најважнију грађевину после саборнога

храма, биограф ктитора манастира краља Стефана Уроша Трећег забележио је да је "дивно онима који је гледају". Знатно је направљана током свога трајања, а 1949. године је и изгорела. Остатке трпезарије пажљиво је проучио Слободан Ненадовић и на основу исхода својих истраживања предложио

Christ Pantokrator,
the fresco

Фреска Христџа
Панџокрайџора

The south portal of
the church, The
Baptism of Christ
with the inscription
of the Franciscan
Vito from Kotor
(at the bottom)

Јужни џорџал
цркве, Кришћење
Христџово, у
џодножеју најџиис
Фра Више из
Кошџора

reconstruction of its original appearance. The refectory was restored after that project.

The monastery complex is dominated by *the church of the Ascension of the Lord* (Christ Pantokrator). It is a five-aisled basilica, with shorter outer aisles, and a dome. Each of five aisles has an apse at its east end. Those apses vary in diameter. The western part of the church is occupied by a three-bayed narthex separated from the nave. The church was designed according to the needs of the Eastern Orthodox rite, but its construction and approach to exterior decoration belong to Western tradition. Its portals and Romanesque and Gothic windows got lavish sculptural decoration. Carved figural and floral motives can also be found on many corbels supporting the frieze of blind arcades under the eaves. Facades made of precisely cut and polished stone are very significant feature of its exterior.

The katholikon of Dečani shows the richest and the most representative sculptural decoration in Serbian medieval art. In the same time, it houses the largest assemblage of painted decorations in medieval Serbia, almost completely preserved, consisting of more than 1000 figures and scenes organized in more than 20 cycles, making thus the richest source for the study of Byzantine iconography.

идеалну реконструкцију њених спољних облика, по којој је грађевина обновљена.

Доминанта монашког насеља је *црква Вазнесења Христовој* (Пантократора). То је петобродна куполна базилика чији су крајњи бродови краћи. На источној страни сви се бродови завршавају апсидама неједнаких распона, а на западном крају постоји тробродни одвојен простор - припрата. Црква је конципована по програму и за потребе источнохришћанских обреда, али је добила структурни систем и спољну обраду у духу западњачке архитектуре. Има раскошно скулптурално украшене портале и прозоре романичког и готичког стила, а исклесаним фигуралним и флоралним мотивима украшене су и многе конзоле у подножју фризова слепих аркадица у подстрешјима фасада. Лепоти и упечатљивости спољашности храма доприноси и прецизно обрађено и до сјаја брушено скупочено градиво, којим су изведене све његове фасаде.

Дечанска саборна црква садржи најраскошнији и најбогатији клесани украс српске средњовековне уметности, али и највећу српску средњовековну галерију фресака, сачуваних готово у целини, са преко 1000 појединачних фигура и сцена разврстаних у преко двадесет циклуса, тако да представљају и највећи извор података о византијској иконографији.

The refectory and the archimandry, view from the south

Трпезарија и Архимандрија, поглед са јуја

Almost complete liturgical furnishings are preserved, including the stone iconostasis with icons, the original chandelier, thrones and tombs.

The monastery houses the richest treasury in Serbia, storing about 60 icons painted between the 14th and 17th centuries, manuscripts and Eucharistic vessels, some of which are contemporary to the foundation of the monastery.

Research, sanation and conservation work

The investigation of the Monastery of Dečani and its katholikon dedicated to the Ascension of the Lord was

У цркви је сачуван готово у целини литургијски намештај са олтарским преградама и иконама на њима, са хоросом из времена њеног подизања и истодобним престолима и надгробним обележјима.

У манастиру је и најбогатија ризница у Србији, у којој се чувају око 60 икона из раздобља од XIV до XVII века, старе рукописне књиге и мноштво богослужбених предмета, а неки од њих су из времена оснивања манастира.

Досадашња истраживања и санациони и конзерваторски радови

Проучавања дечанског манастира и његове цркве Вазнесења Христовог рано су започета. Још

begun as early as the 19th century, when many important facts concerning history of this church centre were recorded, and the inventories of Eucharistic vessels and other liturgical objects were made. The monastery was comprised in all surveys of Serbian medieval architecture and painting as early as the beginning of the 20th century. Due to great scientific significance of the monastery, the architecture and mural decoration of its katholikon became subject of thorough investigation very early, which resulted in one of the most comprehensive monographs about a monument of Serbian medieval art ever written. It was written by Vladimir Petković and Đurđe Bošković, and published in 1941. These studies were followed by a series of papers dealing with particular problems concerning the architecture and fresco decoration of the katholikon or the conventual buildings. Two major collections of papers were published: *Dečani and the Byzantine Art of the Mid-fourteenth Century*, conference proceedings, and the collection of essays *Wall Painting of the Monastery of Dečani: resources and studies*. The book *The Treasury of Dečani* by Mirjana Šakota is one of the major works dealing with objects of artistic interest in the monastery.

Sanation and conservation work in Dečani were undertaken very early and they had to go along with the researches since the monastery had been deserted for a few years before the liberation in 1918. Because of the poor condition of the katholikon and dilapidation of the monastery complex the Ministry of Building of the Kingdom of Yugoslavia organized extensive sanation works in Dečani in 1935. The project was accomplished in 1941. Major interventions were done in the church, in whose lower zones, vaults and arches, big cracks could be found, especially in the middle and southern aisles of the narthex. The foundations of the church were consolidated with armoured concrete retaining structure, while the walls got cerclages and bracing in the upper parts. The outer side of the walls underwent considerable repairs.

Shortly after World War II, in 1949, the original medieval refectory was destroyed in the fire. So-called Prizren dormitory was pulled down in 1953 since it was considerably destroyed in the fire of 1949. In 1952, when the institutions for the protection of architectural and artistic heritage had already been founded, architects Slobodan Nenadović and Vera Tomašević were appointed to make necessary repairs in the Dormitory of Prince Miloš, and to do a series of interventions on the surface of the perimeter wall, on the bridge over Bistrica, and in the area in front of the fortified gate. On the same occasion minor repairs of the katholikon's walls were made and cracks in the vaults of its narthex were stabilized once again.

Extensive sanation project was undertaken a few years later and it was accomplished within the period

у XIX веку забележени су многи подаци из историје овог црквеног средишта и пописани сви важнији литургијски предмети и свештене ствари. Већ почетком XX века манастир је ушао у све прегледе старе српске архитектуре и сликарства. Због велике научне важности рано су предузета свеобухватна истраживања архитектуре и сликарства саборног храма, окончана једном од најпотпунијих монографија о једном нашем градитељском и уметничком споменику средњег века. Написали су је Владимир Петковић и Ђурђе Бошковић, а издата је 1941. године. После њихових студија написано је више појединачних расправа о неким питањима архитектуре и сликарства католикона или манастирских зграда, а издате су и две капиталне књиге у којима су разматрана иста питања: зборник радова са научног скупа *Дечани и византијска уметност средином XIV века*, и, такође зборник радова, *Зидно сликарство манастира Дечана, грађа и студије*. Књига *Дечанска ризница*, Мирјане Шакоте исто тако је капитално дело о уметничким вредностима манастира.

Упоредо са проучавањем манастира Дечана, рано су предузети санациони и конзерваторски радови на њему. То је било нужно, јер су Дечани неколико година пре ослобођења земље 1918. били пусти. Због лошег стања саборног храма и запуштености целог манастира, Министарство грађевина Краљевине Југославије покренуло је опсежне санационе радове у Дечанима 1935. године. Они су трајали све до 1941. године. Главни радови обављени су на цркви, на којој су се виделе многе јаке пукотине при тлу, али и на сводовима и луковима. Највише их је било у средњем и јужном броду припрате. Спроведена је тада консолидација грађевине уградњом ојачања од армираног бетона уз темеље као и серклажа и затега испод кровне конструкције, а саниране су на више места знатне површине спољног лица зида.

Убрзо после завршетка Другог светског рата, 1949, изгорела је стара средњовековна трпезарија, а 1953. порушен је такозвани Призренски конак, јер је био веома оштећен услед пожара на оближњој трпезарији. Годину дана раније, када су већ постојале институције за очување градитељске и уметничке баштине, упућен је у Дечане арх. Слободан Ненадовић да у сарадњи са арх. Вером Томашевић изврши најнужније поправке на конаку кнеза Милоша и да обави више спољних радова на обзићима, на мосту на Бистрици и простору пред улазном кулом. Поново су тада морале да се обезбеђују пукотине на сводовима припрате и да се местимично поправљају зидови саборног храма.

Темељно сређивање храма Вазнесења Христовог предузето је неколико година касније и трајало је од 1956. до 1964. године. Стручно

between 1956 and 1964. Architect Dobrosav Pavlović was the appointed supervisor of the project in which many specialists from different branches took part. The façades of the church, seriously damaged and exposed to deteriorating activity of the microorganisms – especially when sculptural decoration was concerned – were cleaned and repaired. The interventions included the treatment of all the outer surfaces of the walls with modern fungicides and hydrophobes. Several damaged ashlar were replaced with new ones.

Twenty years later the church was again in poor condition. Since the covering was damaged in several places, rainwater penetrated into the church – especially into the diaconicon that used to house the monastery's treasury. The facades were also in bad condition, showing numerous damages of the ashlar and sculptural decoration. New restoration campaign was undertaken under the supervision of Milka Čanak-Medić, the architect, in 1984. The church was provided with new lead-plate roofing and lead-work covering the cornices, while all the outer surfaces of the walls were cleaned and treated with fungicides and hydrophobes. The church was equipped with wiring providing the electricity, as well as with necessary liturgical furniture. Several damaged capitals were consolidated. The old refectory was rebuilt in 1987 to house the exhibition of objects from the monastery's treasury, organized in accordance with museological principles.

Having been interrupted for a short period of time, the sanitation works were continued in 1995 under supervision of architect Bosiljka Tomašević. By 1998 the facades of the church were cleaned and consolidated once again. The projecting sculptures on the western façade were stabilized with dowels. The work on making the copies of the sculptures, begun before 1964, was taken up again, in order to provide material for the reconstruction of the original settings and prepare the grounds for possible replacement of the damaged pieces. Damaged stone sculptures were not consolidated.

BIBLIOGRAPHY

1. V. Petković, Đ. Bošković, *Manastir Dečani I-II*, Beograd 1941.
2. M. Šakota, *Dečanska riznica*, Beograd 1984.
3. *Dečani i vizantijska umetnost sredinom XIV veka*, Beograd 1989.
4. *Zidno slikarstvo manastira Dečana, Građa i studije*, Beograd 1995.
5. M. Ivanović, *Crkveni spomenici XIII-XX veka*, Zadužbine Kosova, Priština – Beograd 1987, 129-158.
6. *Spomeničko nasleđe Srbije*, Beograd 1998, 178.
7. *Spomenička baština Kosova i Metohije*, Beograd 1999, 70-71.

руководство поверено је арх. Добросаву Павловићу и тада су, уз сарадњу стручњака различитих специјалности очишћене и поправљене фасадне површине храма, јер су биле веома оштећене и угрожене дејством разних микроорганизама, посебно спољна скулптурална декорација. У току те кампање фунгицидиране су и хидрофобирани савременим хемијским средствима све спољне зидне површине, а неки оштећени квадери замењени новим.

Двадесет година касније стање саборне цркве било је поново рђаво. На више места попустио је кровни покривач, те су падавине продирале у унутрашњост храма, а највише у ђаконикон, где је била манастирска ризница. Лоше је било и стање свих фасадних површина. На много места били су оштећени фасадни блокови и архитектонска скулптурална декорација. Санациони радови поново су покренути под руководством арх. Милке Чанак-Медић 1984. да би се црква покрила новим оловним плочама, израдиле нове окапнице на завршним венцима и очистиле, фунгицидиле и хидрофобирале све спољне зидне површине. Уграђена је савремена електрична инсталација и црква снабдевана потребним литургијским намештајем, а осигуравани су и неки капители који су били веома оштећени. Стара трпезарија је обновљена 1987. и у њој по музеолошким принципима постављена манастирска ризница.

После краћег прекида, радови су настављени 1995. под руководством арх. Босилке Томашевић. До 1998. поново су чишћене и осигураване фасаде храма, а уграђеним можданицама обезбеђиване су и слободне скулптуре на западној фасади. Настављена је израда копија, започета у раздобљу до 1964, сада са циљем да се израде студијске реконструкције и изврше припреме за евентуално замењивање оштећених скулптуралних делова копијама. Консолидација оштећених камених скулптура није вршена.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. В. Петковић, Ђ. Бошковић, *Манастир Деčани I-II*, Београд 1941. (V. Petković, Đ. Bošković, *Monastère de Dečani I-II*, Beograd 1941).
2. М. Шаkota, *Деčанска ризница*, Београд 1984. (M. Šakota, *Tresor du monastère de Dečani*, Beograd 1984).
3. *Деčани и византијска уметност средином XIV века*, Београд 1989. (*Dečani et l'art byzantine au milieu du XIV e siècle*, Beograd 1989).
4. *Зидно сликарство манастира Деčана, Грађа и сјудије*, Београд 1995. (*Mural Painting of Monastery Dečani, Material and Studies*, Beograd 1995).
5. М. Ивановић, *Црквени сјоменици XIII-XX века*, Задужбине Косова, Приштина - Београд 1987, 129-158.
6. *Сјоменичко наслеђе Србије*, Београд 1998, 178.
7. *Сјоменичка башићина Косова и Метохије*, Београд 1999, 70-71.

DOCUMENTATION

Institute for the Protection of Cultural Monuments of Serbia - Belgrade (Resolution providing the protection of the state, Situation plan, scale 1 : 2500 and 1 : 500, photographs taken in 1965, 1966, 1970, and 1973);

Institute for Protection of Nature of Serbia

Regional Institute for the Protection of Cultural Monuments - Priština

MNEMOSYNE Centre, photo-archive 2001.

CONDITION OF THE MONUMENT IN 2001

Condition of the roads leading to the monastery

Good, asphalted road provides communication with the village of Dečani and, further, with the road leading from Peć to Đakovica and Prizren. To the northwest it goes through the valley of Bistrica leading to the peak of the Mountain Koprivnik. That part of the road is winding and almost impracticable. On the left bank of the River Bistrica, along the road, in about 10 km long zone from the monastery to the village of Gornja Belaja, the hermitage of Dečani can be seen. Some parts of the hermitage are older than the monastery.

The monastery has constant supply of the running water and electricity.

Condition of the monastery and conventual buildings

Having seen the path approaching the fortified gate and the area in front of the katholikon, one gets surprised with the perfect order in the monastery and its surroundings. The church makes a resplendent sight since all the colonies of microorganisms were removed from the surface of damaged walls, bringing in relief the bands of two different colours alternating on its façades. Joints between the ashlars were renewed with adequately toned mortar. The sculptures and carvings on the portals and windows were also cleaned, which makes the façades look well-balanced and perfectly clean. The residential part of the monastery is well maintained.

The church of the Ascension of the Lord was thoroughly inspected. During the course of history the narthex have suffered the most serious damages. The upper part of its southern façade, including the frieze of blind arcades, above the corbels, collapsed in 1735, as it was recorded in a memorial. Hegumen Misailo had it repaired. Penetration of the liquid waste from the kitchen towards the foundations of the narthex resulted in major damages on its northern side: the settlement of the northern wall and swelling of its outer side. The ashlars from that zone had to be removed and put back again, as it was done during the sanitation campaign of 1935-1941. Deformations and certain changes on the frescoes of the narthex have already been recorded. The decay of original wooden beams acting as bracing, put above the capitals of the columns, resulted in

ДОКУМЕНТАЦИЈА

Републички завод за заштиту споменика културе Републике Србије (Решење о стављању под заштиту државе, Ситуација манастира у размери 1 : 2500 и 1 : 500, фотографије из 1965, 1966, 1970, и 1973 године)

Завод за заштиту природе Републике Србије;

Покрајински завод за заштиту споменика културе у Приштини

Центар MNEMOSYNE, фото документација 2001.

СТАЊЕ СПОМЕНИКА 2001.

Стање урлазних ујубева

Манастир је добрим асфалтним путем повезан са истоименим селом и преко њега са путем који води из Пећи у Ђаковицу и даље у Призрен. Од манастира пут даље води ка северозападу долином реке Бистрице до врха Копривника. У том делу пут је кривудава и на појединим местима теже проходан. Уз њега се уз леву обалу Бистрице у појасу дугом десетак километара, све до села Горње Белаје, нижу дечанске испоснице, од којих су неке старије од манастира.

Манастир има текућу воду и струју.

Стање цркве и манастирских зграда

Од прилаза манастирској улазној кули до доласка пред саборну цркву изненађује беспрекоран ред у манастиру и око њега. Црква блиста, јер су са њених оштећених фасада скинуте све колоније мигроорганизама па је још више дошла до израза двобојност њених фасада. Спојнице између квадера наново су изведене прикладним малтером, чини да фасаде делују компактно и беспрекорно чисто, а томе доприноси и очишћени клесани украс на порталима и прозорима. Одлично су одржавани манастирски конаци.

Црква Вазнесења Христивој детаљно је прегледана. Током историје, највише је поремећаја било на припрати храма. Највиши део јужне фасаде, са фризом слепих аркадица, срушио се све до конзола 1735, што је забележено у једном дечанском поменику. Пале комаде вратио је и учврстио тадашњи дечански игуман Мисаило. Тежа оштећења настала су касније на северној страни, када је услед продора отпадних вода из кухиње у темеље припрате, дошло до слегања северног зида и појаве јачих потклубучења његовог спољног лица. На том делу су квадери морали бити повађени и поново враћени, што је све учињено током санационих радова од 1935 до 1941. године. Деформације и промене на фрескама у унутрашњости припрате, констатоване су и раније. Поремећај структурног система припрате је последица труљења појединих затега уграђених изнад капитета стубова који носе горњу

The façade of the church, capital with the representation of an angel, typical damages of the stone

Фасада цркве, капијел са анђелом, типична оштећења камена

Leontije's Dormitory, the main façade

Леонтијејев конак, главна фасада

disturbances of the structural system of the narthex. As it was found out during 1960's, that made the columns go out of vertical line. Strong iron bracing was put above the wooden beams, in order to consolidate columns and vaults in the position they happened to be found. Southwestern capital was damaged due to some earlier disturbances of the construction: carved birds at the foot of the abacus got detached from the capital's core. To prevent them from falling off, in 1990, the dowels were used to fasten them to the core.

The inspection of the narthex and its walls proved that they were stable and that there were no changes or new cracks. The condition of the carvings on the capitals, including the one repaired in 1990, could not be inspected since no scaffolding was available. The condition of the griffin on the west portal leading to the nave, which has not been fastened well, could not be inspected for the same reason.

The other parts of the church show no changes. Only in the chapel of St Nicholas, on the vault surmounting the central pillar, a considerably big dark stain can be noticed, probably caused by leaking. Major damages were recorded on the outer side of the upright part of the wall

конструкцију. То је изазвало померање стубова из вертикале, што је утврђено шездесетих година XX века. Тада су изнад дрвених греда уграђене јаке железне затеге, којима су стубови и сводови стабилизовани у положају у којем су затечени. Због претходних померања југозападни капител је оштећен, а извајане представе птица у подножју абакуса одвојиле су се од језгра чаше капитела. Пошто је постојала опасност да падну, капител је 1990. саниран можданицима, којима су оне учвршћене.

Прегледом стања припрате и њених зидова констатовано је да су стабилни и да на њима нема промена нити нових пукотина. Стање извајаних представа на капителима, укључујући и капител који је 1990 учвршћиван, није могло бити проверено због недостака скела. Није проверено ни стање грифона на западном порталу пред наосом, за који је већ раније примећно да није добро учвршћен.

У осталим деловима цркве нема промена. Само је у параклису Светог Николе на своду изнад средњег ступца примећена већа тамна површина, као да на том месту прокишњава. На усправном делу зида између наоса и параклиса, изнад средњег

separating the chapel from the nave, which surmounts the central column, but they have been repaired. It is possible that water used to penetrate there before the latest repair of damaged ashlars and mortar joints between them, and that dark stain appeared because the vault has not been properly dried.

All the thrones from the 16th and 17th centuries, which were in poor condition, were replaced with new ones featuring those donated by King Alexander and Queen Maria Karađorđević before World War II. An old inlay analogion, which is in good condition, is the only piece of the old liturgical furnishings that is still being used, while big Nestor's cross shows the signs of verminousness.

Special attention was paid to the condition of façades. The condition of mortar joints between ashlars was tested in several places. The examination has shown that the mortar is solid and well attached to the ashlars. The condition of façades is satisfactory due to recent cleaning and filling of the cracks in the ashlars. The western façade is also in good condition regardless the fact that the sculptures were not treated with consolidants. No decision about filling the cracks that appeared on the surface of the sculptures fixed with dowels was made. Only the cracks on the lowest free-standing sculptures of the western portal, at the foot of its archivolt, were inspected. Only narrow cracks, resembling tiny veins were found, without ravages in the stone. New cracks appeared on the flank of the lioness to the south, in the same place where an earlier crack was once filled - between the stone and mortar filling. These cracks don't endanger the stability of the sculpture. Despite the satisfactory condition of the western façade and its sculptural decoration, it is necessary to keep on with the conservation treatment: the sculptures demand treatment with consolidants and filling of the recorded cracks.

The fortified gate was covered with new terracotta roofing tiles during the latest conservation campaign. All the damaged parts of its roof construction were replaced on the same occasion. A few rafters were replaced, as well as all the laths supporting roof tiles. The gate is now well protected.

All the *conventual buildings*, with the exception of Leontije's dormitory, are in satisfactory condition. The dormitory of prince Miloš, the archimandry and the refectory are well protected since they recently got new covering. It is only in the lowest zone of the northern wall of the refectory that dampness can be noticed. The archimandry and the Dormitory of prince Miloš are well maintained. The sanitary section and the dining room of Miloš' dormitory underwent conservation treatment. The monks themselves painted joinery and the floor of the terrace. Great attention is being paid to the maintenance of these buildings.

Leontije's dormitory is in poor condition. The urgent repairs of the mortar coat on its facades were done in 1986. Not long after that, the sanitary section was fixed. However, in the meantime the dormitory got dilapidated. Wooden construction of the terrace is damaged. The sanitation of the building is urgent.

стуба, постоје споља већа оштећења на фасадним блоковима, али она су пломбирана. Могуће је да је ту прокишњавало пре последњих поправки спојница и оштећења на камену, а да се ту део свода није у потпуности исушио.

Промена у наосу настала је тиме што су изнети сви стари "столови" из XVI и XVII века, који су били у лошем стању, и замењени новим. Израђени су по угледу на оне које су цркви поклонили краљ Александар и краљица Марија Карађорђевић, пре Другог светског рата. Од литургијског намештаја у употреби је само један интарзирани налоњ, који је у добром стању, док се на великом крсту Старца Нестора виде оштећења услед црвоточења.

Највише пажње посвећено је фасадама и њиховом стању. На више места провераван је малтер у спојницама. Он је врло чврст и добро је прионуо уз камене квадере. Благодарем томе, ранијем чишћењу и попуњавању пукотина на каменим квадерима, фасаде су у врло добром стању, укључујући и западну, упркос томе што камен слободих скулптура на њој није обрађиван неким консолидантама. Остало је отворено питање запитивања пукотина које су се појавиле у правцу пружања уграђених можданика на горњој површини скулптура. Могло је да се провери само стање пукотина на две најниже слободне скулптуре у подножју архиволти западног портала. Утврђено је да су сасвим узане, попут танких власи, и да око њих није дошло до разарања камена. Нове пукотине отвориле су се на бочној страни јужне скулптуре (лавице), на месту где је попуњавана старија пукотина, између камена и новог малтера, али оне не угрожавају стабилност скулптуре. И поред доброг општег изгледа западне фасаде и њене скулптуралне декорације неопходно је наставити започете конзерваторске радове и скулптуру обрадити одговарајућим консолидантама и затиснути примећене пукотине.

Улазна кула је током последњих конзерваторских радова прекривена новим ћерамидама, а тада је измењен и сав ослабели део кровне конструкције. Промењени су неки рогови и све летве под ћерамидом. Сада је добро заштићена.

Манастирске зграде су све, изузев тзв. Леонтијевог конака, у добром стању. Недавно прекривени Милошев конак, архимандрија и трпезарија добро су обезбеђени. Једино у трпезарији има влаге у северном зиду при дну. Веома се добро одржавају архимандрија и Милошев конак, у којем су конзерваторски сређени санитарни простори, монашка трпезарија, а недавно су монаси пребојили дрвенарију и под на трему Милошевог конака и лакирали. Све се са великом бригом одржава.

Леонтијевог конак је у врло лошем стању. Најнужније поправке малтера на фасадама извршене су 1986. године, а нешто касније је сређен и санитарни блок, али конак је у међувремену веома ороноу и дрвена конструкција трема попустила на више места, тако да се санациони радови морају што пре предузети.

RECOMMENDED CONSERVATION TREATMENT OF THE ARCHITECTURE OF THE CHURCH AND CONVENTUAL BUILDINGS

1. The conservation treatment of the sculptural decoration on the façades needs to be continued. It implies the consolidation of the damaged stones, making of the mouldings, reconstruction of the original appearance of the most severely damaged pieces, and their replacement with the copies made after that reconstruction. In order to accomplish it, adequate type of stone has to be provided
2. Leontije's dormitory demands sanation and revitalization, based on the working project including static analysis, as well as wiring, plumbing and sewage projects.
3. Prizren dormitory needs to be restored as soon as it is possible. A kitchen with the necessary auxiliary rooms should be built beside the old refectory. These interventions should be preceded with archaeological investigation of the area where Prizren dormitory once stood, and the area to the west of the original dormitory, where a kitchen should be built. The results of the archaeological research should be the basis for the preliminary and, subsequently, for the main project of reconstruction.

Special attention should be paid to the realization of this plan since the reconstruction of the dormitory and construction of a kitchen would provide that the old refectory can be used by the monks.

CONDITION OF THE FRESCOES

The damages recorded by visual inspection are not new, and they are the result of permanent and long-lasting destructive processes. There are indications that certain damages appeared recently, but this should be proved by thorough investigation and analysis of the frescoes. The most severely damaged pieces of fresco decoration can be found in the southwestern part of the chapel of St Nicholas.

Frescoes

Vast surfaces covered with frescoes in the church of Christ Pantokrator present various problems concerning conservation of paintings, as it is proved by numerous damages: some of them can be seen on the surface, while the others originated in the structure of the wall.

Its long history, numerous destructions in the past, especially when the roof covering is concerned, resulted in numerous minor damages and partial destruction of fresco ground. Along with these old damages, some recent ones can be noticed. It is possible that recently induced destructive processes are still in progress. The frescoes are mostly covered with dark grey strips of solidified deposit from the

ПРЕДЛОГ КОНЗЕРВАТОРСКИХ МЕРА НА АРХИТЕКТУРИ ЦРКВЕ И НА МАНАСТИРСКИМ ЗГРАДАМА

1. Неопходно је наставити рад на заштити камене пластике на фасадама храма, што подразумева консолидацију оштећеног камена, израду мулажа и студијских реконструкција најоштећенијих скулптуралних делова и њихову замену копијама првобитних облика. Да би се то могло остварити, неопходно је извадити из мајдана одговарајући камен.
2. Неопходно је извршити санацију и ревитализацију тзв. Леонтијевог конака, чему треба да претходи израда извођачких пројеката за статистику, електрику, водовод и канализацију.
3. Неопходно је што пре обновити Призренски конак, и изградити кухињу са потребним помоћним одајама уз зграду старе трпезарије. Пре тога се мора археолошки истражити простор некадашњег Призренског конака и део западно од старе трпезарије, где је предвиђена изградња кухиње, па на исходима тих истраживања засновати најпре идејни, а потом и израду главног пројекта.

Реконструкција овог конака и изградња кухиње морају се ставити у први план како би се монасима омогућило да користе и зграду старе трпезарије.

СТАЊЕ ЖИВОПИСА

Штете које су се могле проценити на основу посматрања живописа највероватније су настале раније систематским деловањем деструктивних процеса. Постоје индикације да су се појавила нека оштећења из скоријег времена. За такву проверу неопходно је непосредно детаљно прегледати и анализовати те делове живописа. Најугроженији делови зидних слика су у југозападном делу параклиса Светог Николе.

Зидно сликарство

Огромна површина на којој постоји монументално зидно сликарство храма Христа Пантократора подразумева и разноврсну сликарско-конзерваторску проблематику. То се може закључити на основу оштећења структура на много места. Нека од њих су очигледна, а нека се налазе дубље у структурама.

Вишевековно постојање, многа страдања и уништавања храма у прошлости - пре свега делова кровног покривача, довела су до мноштва мањих оштећења, али и до делимичног уништавања грађе зидних слика. Поред тих старијих, постоје и оштећења из ближе прошлости. Деструктивни процеси изавани у скорије време могуће да још трају. Живопис је претежно прекривен тамнијим мркосивим праменовима очврслог атмосферског

atmosphere, which hide certain parts of the images, making thus an unfavourable scene. Extensive assemblage of the frescoes covers about 4 5000 m², which means that the work on its conservation would take long time and would have to be divided into several stages.

The frescoes in the outer aisles – northern and southern aisles of the narthex and the nave – are more severely damaged. Certain parts of the ribbed vaults covering those bays are also damaged. All the other deteriorations can be described as partial damages, as opposed to predominantly deteriorated areas.

талога, који прекрива делове сликаних приказа, заклања их, и на тај начин ружи. Огроман комплекс зидног сликарства у цркви простире се на површини од око 4 500 м², тако да се сликарско-конзерваторски радови морају предвидети у етапама.

Деструкције на структурама живописа посебно су видљиве на зидовима свих спољашњих бродова - јужних и северних бродова припрате и наоса. Као оштећене целине јављају се поједини делови крстастих сводова са ребрима у истим просторима храма. Остала оштећења могу се дефинисати само као делимична, а не као доминантно угрожене целине.

The frescoes in the vault of the church, typical damages caused by dampness

Фреске на своду цркве, карактеристична оштећења од влаге

The most serious damages that can be seen from the level of the ground are located in the chapel of St Nicholas. Its western wall with depictions of the Parable of the Rich Man and Beggar Lazarus, Parable of the Good Samaritan, Christ and a Woman Taken in Adultery, and the portraits of young king Uroš, queen Jelena, and Simeon Siniša (?), can certainly be described as predominantly deteriorated area. This area shows very serious damages, including delamination (separation of different layers of mortar acting as ground for the frescoes), which could get worse. In certain areas mortar may fall off.

On the southern wall of the same bay, between windows, where Christ's conversation with the centurion in Capernaum was depicted, delaminated mortar might fall off, since it moves when touched with hand. Areas exposed to penetrating water are especially endangered. Repeated wetting and drying have partly or totally destroyed the structure of fresco ground. These parts of fresco decoration demand urgent condition assesment, and adequate preventive protection.

Modes of deterioration of the fresco decoration

Major part of the fresco decoration was exposed to deterioration caused by raids and taking away of the material, long-term exposure to unfavourable conditions of

Најугроженији делови живописа који се са пода могу проматрати налазе се у параклису Светог Николе. Доминантно оштећена целина је свакако западни зид са сликаним представама: Парабола о богаташу и сиромашном Лазару, Парабола о милосрдном Самарјанину, Христос оправдава прељубницу, Млади Краљ Урош, Краљица Јелена и Симеон Синиша (?). Ова целина је изузетно оштећена и процеси подвајања структуре (раслојавање малтера и сликаних слојева) могу се наставити. На неким местима може доћи и до обрушавања делова.

На јужном зиду у истом травеју, између прозора, на месту где је насликан Христов разговор са сатником у Капернауму, неки делови структура су подвојени и померају се на благи додир руком па им прети обрушавање. Посебно су угрожени делови зидних слика кроз које је продирала вода. Циклично влажење и сушење делимично су или потпуно разорили грађу сликаних слојева на тим местима. У овом делу храма неопходна је хитна анализа реалне постојаности сликане грађе и превентивни радови.

Облици деструкције живописа

С обзиром на честа страдања храма, на похаре и разношење грађе, дуговремено излагање

the atmosphere, and destructive impact of water. The fact that water used to penetrate through the damaged roof deep into the structure of the wall, and that it remained in the wall and mortar ground of the frescoes for a long term, resulted in wide variety of damages of the fresco decoration. The most widespread are petrification, calcination and presence of different kinds of atmospheric and water deposit on the surface of the frescoes. Long-term exposure to the destructive impact of water weakened adhesion between mortar and wall which resulted in major structural damages: detaching of mortar from the wall, networks of cracks, holes, etc. The efflorescence can be seen on the surface of many frescoes. That process can permanently destroy the adhesives used in the making of frescoes. The most striking example is the difference between the photo on the picture postcard printed during campaign aiming to provide funds for the new building of the Faculty of Theology, showing Archangel Gabriel (from the west wall of the narthex) and a photo taken last summer: the latter shows increase in the quantity of the whitish material on the surface of the fresco. Increased presence of the deposit (whitish salts) covering the images of the saints and religious scenes makes an unfavourable scene. Traces of an earlier inadequate approach to conservation and presentation of the frescoes can also be found.

Along with evident presence of efflorescence, a result of long-lasting destructive processes, there are also frescoes on which severe damages can be found. The most of them are recorded in the vaults. Having in mind war operations in the vicinity of the monastery, there is reason to fear that some pieces of fresco mortar may simply fall down. Having seen such a large assemblage of frescoes, one gets the impression that they are, generally speaking, in good condition. Earlier iconographic, historic and art historical studies, however, pointed out the existence of damages under the surface, i.e. the fact that mortar was detached from the wall. The condition of those parts of fresco decoration must have worsened, since they were not subject to conservation treatment. No precise condition assessment can be made without thorough inspection. Fresco decoration needs systematic scientific analysis and technical examination that would give full insight into the condition of paintings and provide material for a detailed documentation. Recommended interventions (stage by stage):

- the use of scaffolding in visual inspection, in stages;
- urgent preventive interventions on the parts of fresco decoration that may fall off, in the chapel of St Nicholas, and in the narthex (certain parts of the south wall, parts of the north wall of the northern aisle, eastern wall of the north aisle);
- successive inspection of the all the surfaces covered with frescoes; detailed description and condition assessment;

климатским променама и свим облицима деструктивног дејства воде, већи део структуре је претрпео оштећења. Дубоки и трајни продори воде, после оштећивања кровног покривача у ранијим временима, и њено дуго задржавање у зидовима и малтеру, носиоцу сликаних слојева, изазвали су на много места најразличитије деструкције. Очигледни су петрификација, калцинација, али и таложење других материја на лицу зидних слика. Дуготрајна дејства воде ослабила су везу малтера и зида, и зато су се на неким деловима зидних слика појавила и већа структурална оштећења - потклобучења, мреже пукотина, кратери... Евидентна је појава соли на површинама фресака а то је процес који може трајно оштетити везиво сликаних слојева. Више него очигледан пример је поређење снимка Арханђела Гаврила на разгледници чијом се куповином помаже зидање нове зграде Богословског факултета и снимка који је летос начињен јер је повећано присуство беличастог материјала на површини те представе (западни зид припрате). Веће наслаге депонованих материјала (беличаста шалитра) драстично нарушавају достојанство светих ликова и приказа. На неким местима су посредни неодговарајућа сликарско-конзерваторска решења у презентацији из ранијих времена.

Поред очигледних појава великих беличастих мрља на деловима зидних слика, које сведоче о успостављеним деструктивним процесима, постоје делови живописа са тешким оштећењима. Она су евидентирана у сводовима храма. Опасност да се делови зидних слика обруше знатно је повећана после ратних операција, које су се одвијале у непосредној близини манастира. С обзиром на велику површину зидних слика, привидни утисак о стању фресака је позитиван. Међутим, у неким ранијим иконографским, историјским и уметничким истраживањима, примећена су дубинска оштећења, односно одвојеност фреско малтера од зида. Сада су сигурно погоршана, јер стручних интервенција није било. Степен очуваности у овом тренутку је тешко одредити без темељитог увида.

Основне акције које би се морале спровести у систематској сликарско-конзерваторској и хемијско-технолошкој испитивања, којима би се извршили егзактни увиди и израдила темељна документација. Предлог радова на живопису по фазама:

- Монтирање одговарајуће грађевинске скеле, етапно;
- хитни и превентивни радови на живопису (делови живописа којима прети обрушавање), параклис Светог Николе, делови јужног зида јужног брода припрате, делови северног зида северног брода припрате, источни зид северног брода припрате;
- сукцесивни преглед свих делова зидова и сводова са насликаним композицијама, опис стања са степеном оштећења;

- taking photographs, digital and video recording, blueprinting;
- scientific analyses and technical examination in order to discover the causes of deterioration and provide material for a detailed documentation;
- computer data processing;
- conservation treatment of the frescoes.

Iconostases and furniture

Main iconostasis seems to be in satisfactory condition, but it needs thorough inspection. The iconostases in the chapels show the signs of verminousness. They were carved in the first half of the 19th century by Trajko, an artisan following woodcarving style of workshops from Debar. The icons for these iconostases were painted by the members of the Lazović family, famous for its icon painters. The iconostasis in the chapel of St Demetrius is severely damaged by the activity of xylophage, which is proved by results of their metabolic activity - little bundles of eaten wood turned into powder. The other pieces of furniture in the chapel also show traces of verminousness: chairs, chanter's stand. Nestor's cross, positioned in front of the main iconostasis, carved in bot yew tree in 1564 by priest Nikodim, is also affected by verminousness.

The cross of the main iconostasis underwent restoration treatment in 1980. The crucifix and the icons of Deesis were removed to the National Museum in Belgrade. The conservation treatment was supervised by professor Milorad Medić, paintings conservator working in the National Museum in Belgrade.

No record of interventions on the other parts of the iconostasis is available.

Thorough investigation and condition assessment should provide grounds for necessary interventions.

A/III-0.02

JUNIK - LAH IMERI'S RESIDENTIAL TOWER

Protected in 1982

POSITION

Junik, Dečani, the District of Peć

OWNER

Private property

DESCRIPTION

Residential towers (kullas) preserved in Junik are among the most beautiful examples of this type of residential

- фотографисање, дигитално и видео снимање, израда шематских цртежа;
- сликарско-конзерваторска и хемијско-технолошка испитивања ради егзактног увида у узрок деструкције и израде темељне документације;
- компјутерска обрада података;
- систематски сликарско-конзерваторски радови.

Иконостаси и црквени намештај

Централни иконостас у наосу храма је у релативно добром стању, али је неопходан детаљан преглед. Иконостаси у параклисима су угрожени због црвоточења. Израдио их је мајстор Трајко у првој половини XIX века у дуборезној техници дебарске школе. Иконе на овим иконостасима насликали су чланови иконописачке породице Лазовића. Сви делови иконостаса у северном параклису Светог Димитрија у критичном су стању и у великој мери оштећени активним деловањем ксилофагних инсеката. О томе сведочи мноштво гомилаца уситњене дрвене грађе, последице метаболичких дејстава инсеката. Црвоточењем су захваћени и остали предмети у близини иконостаса - столице, певница и Несторов крст, који се налази испред централног иконостаса, а израдио га је 1564. свештеник Никодим у техници дубореза у тисовини.

Сликарско конзерваторски радови на делу централног иконостаса, на крсту са распећем, изведени су око 1980. године. Крст са распећем и комплетан Деизисни чин били су демонтрани и пренесени у Народни Музеј у Београду, где су изведени сви сликарско-конзерваторски и рестаураторски радови. Радовима је руководио професор Милорад Медић, сликар-конзерватор Народног Музеја у Београду.

О сликарско-конзерваторским радовима на другим деловима иконостаса нема доступних података.

Детаљан преглед и процена су основа за извођење неопходних сликарско-конзерваторских радова.

A/III-0.02

JUNIK - СТАМБЕНА КУЛА ЉАХА ИМЕРИЈА

заштићена 1982.

ПОЛОЖАЈ

Јуник, Дечани, Пећи

ВЛАСНИК

Приватно власништво

ДЕСКРИПЦИЈА

Међу најлепше примере специфичних стамбених кућа убрајају се куле сачуване у Јунику.

The street view

Изглед са улице

objects. Residential tower is a peculiar type of fortified house providing accommodation for the whole, often numerous, family under the same roof – within a single rectangular block. The towers usually have three levels, exceptionally only two of them. The ground-floor is usually occupied by stables, while the upper story houses the rooms (ćileri) – one for each family unit. The uppermost floor is occupied by guest-rooms.

The tower is entered through two doors: one in the ground-floor, the other in the first story, accessed by an outer staircase. The second floor is accessed by an inner staircase, starting from a small entree. In such a way guests can reach their rooms without disturbing the family living in the house.

These towers were built in coursed rubble. Ashlar (commonly sandstone ashlar) is used only for the framing of the apertures. Hip roof is covered with terracotta roofing tiles.

BIBLIOGRAPHY

1. M. Krasnići, *Kula u Metohiji*, GEI VII, Beograd 1958, 47-70.
2. R. Findrik, *Narodno neimarstvo, Stanovanje*, Sirogojno 1994, 106-108.
3. *Spomenička baština Kosova i Metohije*, Beograd 2002, 81.
4. F. Drancolli, *Kulla shqiptare*, Pristina 2001.

DOCUMENTATION

Regional Institute for the Protection of Cultural Monuments
- Priština

Куле су посебан тип утврђеног стана у којима је под једним кровом - у склопу правоугаоног габарита - смештена цела, понекад врло бројна породица. Имају најчешће три етаже, а ређе само две. У приземљу су просторије за стоку, а на спрату су собе - ћилери - по једна за сваку породицу. На највишем спрату су собе за госте.

Кула има двоја врата, од којих су једна у приземљу, а друга на спрату, и до њих води спољашње степениште. Унутрашње степениште из једног малог претпростора, води даље до другог спрата и одаја на њему. Тиме је омогућено да гости не ометају укућане.

Све ове куле грађене су ломљеним каменом, а од правилно исклесаних комада, најчешће пешчара, изведени су оквири врата и прозора. Кровна конструкција је четвороводна и покривена ћерамидом.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. М. Краснићи, *Кула у Метихији*, ГЕИ VII, Београд 1958, 47-70.
2. Р. Финдрик, *Народно неимарство, Становање*, Сирогојно 1994, 106-108.
3. *Споменичка баштина Косова и Метихије*, Београд 2002, 81.
4. F. Drancolli, *Kulla shqiptare*, Pristina 2001.

ДОКУМЕНТАЦИЈА

Покрајински завод за заштиту споменика културе
- Приштина

A/III-0.03

**JUNIK - RESIDENTIAL TOWER
"PEPSHI"**

Protected

POSITION

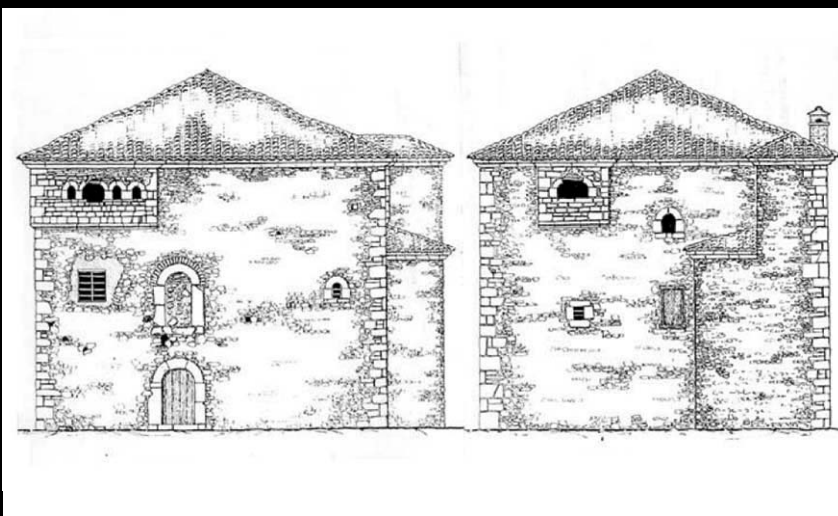
Junik, Dečani, the District of Peć

OWNER

Private property

DESCRIPTION

The façade of the tower, drawings

Цртежи фасада куле

The existing complex of residential towers in Junik dates from the end of the 18th and from the 19th century.

The complex of residential towers having one or two stories is concentrated in the quarters inhabited by Hoxha, Shehu and Pepshi families. Although these towers were not preserved in their original form, they are significant examples of vernacular architecture.

Two-story residential tower of the Pepshi family is a part of the complex. It has an oriel window, a stone gallery projecting from the perimeter wall, at one of its corners.

Wood and stone are the chief materials used for the construction of the tower. Its walls were built of undressed stone bound with lime mortar. Mortar joints are dressed. The quoins and framing of the doors and windows are done in ashlar. Subsequent interventions have not affected its original structure and function. Like other buildings of this type, the tower consists of a ground-floor and two stories. Each level has different, precisely defined function.

The tower is rectangular in plan; it has hip roof covered with terracotta roofing tiles. It has timber floor construction.

A/III-0.03

**ЈУНИК - СТАМБЕНА
КУЛА "ПЕПШИ"**

заштићена

ПОЛОЖАЈ

Јуник, Дечани, Пећи

ВЛАСНИК

Приватно власништво

ДЕСКРИПЦИЈА

Постојећи комплекс стамбених кула у Јунику датира са краја XVIII и из XIX века.

Стари комплекс у Јунику, са својим једносратним и двосратним стамбеним кулама, концентрисан је у махалама где су породице Хоџа, Шеху, Пепши. Иако нису сачуване у свом првобитном изгледу, куле представљају значајне узорке народног градитељства.

Једна од наведених је двосратна стамбена кула породице Пепши са каменом галеријом на углу објекта. Галерија је испуштена из периметралног зида у облику еркера.

За изградњу куле употребљени су камен и дрво. Камен је нетесан, повезан кречним малтером. Фасаде су фуговане. Углови зидова, камена галерија, лучна врата и прозори зидани су од тесаног камена. С временом је кула претрпела неке измене, што се није значајније одразило на конструктивни карактер и функцију. Као и други објекти овога типа, састоји се од приземља и два спрата, са прецизно одређеном наменом.

Основа куле је квадратна, а четворосливни кров покривен ћерамидом. Међуспратна конструкција је дрвена.

The interior of the
guest room on the
2nd floor

Енџеријер
јосџинске собе
на II сџрајџу

BIBLIOGRAPHY

1. M. Krasnići, *Kula u Metohiji*, GEI VII , Beograd 1958, 47-70.
2. R. Findrik, *Narodno neimarstvo, Stanovanje*, Sirogojno 1994, 106-108.
3. *Spomenička baština Kosova i Metohije*, Beograd 2002, 81.
4. F. Drancolli, *Kulla shqiptare*, Pristina 2001.

DOCUMENTATION

Regional Institute for the Protection of Cultural Monuments
- Priština

A/E-0.04

LJUBUŠA - THE HOUSE (ČARDAK) "AHMETAJ"

Recognized heritage

POSITION

Ljubuša, Dečani, the District of Peć

OWNER

Azem Hamz Ahmetaj

DESCRIPTION

The house (čardak) is known for its architectural and ambient qualities. It was built at the end of the 18th century.

The house is rectangular in plan; it has hip roof covered with terracotta roofing tiles. The ground-floor is occupied by a stable and a kitchen, organized as separate units. The upper story houses bedrooms, a guest-room, and a timber terrace (čardak), after which this type of object got its name.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. M. Краснићи, *Кула у Меџохији*, ГЕИ VII , Београд 1958, 47-70.
2. Р. Финдрик, *Народно неимарсџво, Сџановање*, Сирогојно 1994, 106-108.
3. *Сџоменичка башиџина Косова и Меџохије*, Београд 2002, 81.
4. F. Drancolli, *Kulla shqiptare*, Pristina 2001.

ДОКУМЕНТАЦИЈА

Покрајински завод за заштиту споменика културе
- Приштина

A/E-0.04

ЉУБУША - ЧАРДАК "АХМЕТАЈ"

евидентирани

ПОЛОЖАЈ

Љубуша, Дечани, Пећки

ВЛАСНИК

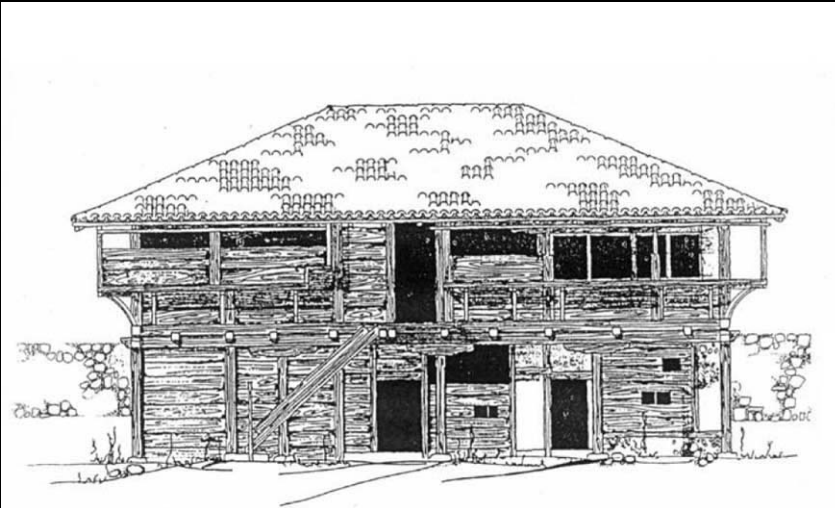
Азем Хамз Ахметај

ДЕСКРИПЦИЈА

Кућа - чардак - истиче се својим архитектонским и амбијенталним вредностима. Грађена је крајем XVIII века.

Квадратне је основе, кров је четворосливни покривен ћерамидом. У приземљу су стаја и кухиња, међусобно одвојене. На спрату су спаваће одаје и главна соба за госте. На спрату се налази и чардак, по коме је објекат и добио назив.

*The south façade
of the dormitory, a
drawing*

*Црпјеж јужне
фасаде конака*

*The southwestern
corner of the
timber terrace*

*Југозападни угао
чардака*

Čardak is a house with an open portico in the ground-floor, and an open projecting gallery (čardak) covering the façade of the upper story in its whole width. The house has timber floor construction. All the apertures are rectangular. Stone and timber are the chief materials used in the construction of this country house.

BIBLIOGRAPHY

1. R. Findrik, *Narodno neimarstvo, Stanovanje*, Sirogojno 1994.

DOCUMENTATION

Regional Institute for the Protection of Cultural Monuments
- Priština

Чардак представља тип грађевине са отвореним тремом у приземљу. На спрату је избачена отворена галерија - чардак, који обухвата целу површину главне фасаде. Међуспратна конструкција је дрвена. Врата и прозори су правоугаони. За градњу овог сеоског чардака употребљени су камен и дрво.

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Р. Финдрик, *Народно неимарство, Становање*, Сирогојно 1994.

ДОКУМЕНТАЦИЈА

Покрајински завод за заштиту споменика културе
- Приштина

